

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

Княжева І.А., Ноздрова О. П.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З
ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

**для здобувачів вищої освіти другого освітнього рівня (магістр)
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література(англійська))**

Одеса – 2022

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № від 2022 року)

Княжева І.А., Ноздрова О. П. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни «Педагогіка вищої освіти» для здобувачів вищої освіти другого освітнього рівня (магістр) спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література(англійська)) : Одеса, Університет Ушинського, 2022. 20 с.

Рецензенти:

Тягнирядно Є.В., кандидат педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ

Бартенева І.О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Методичні рекомендації розроблено для допомоги здобувачам другого освітнього рівня (магістр) спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)). Подано анотацію дисципліни, плани практичних занять, рекомендовану літературу, вимоги до знань і вмінь здобувачів, набутих у процесі вивчення дисципліни, перелік питань до екзамену.

ЗМІСТ

Опис навчальної дисципліни.....	
Анотація навчальної дисципліни.....	
Плани практичних занять.....	
Критерії оцінювання.....	
Форми поточного і підсумкового контролю.....	
Питання до екзамену	
Рекомендована література.....	

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Статус дисципліни: Обов'язкова	
	Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Мова і література (англійська))	Мова навчання: українська	
		Рік навчання:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат	Спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))	Семестр:	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		12 год.	4 год.
		Практичні	
		28 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		30 год.	60 год.
		Індивідуальні завдання :	
20 год.	20 год.		
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 44,4% / 55,6%

для заочної форми навчання – 10% / 90%

Мета навчальної дисципліни: надання магістрантам глибоких знань і міцних умінь, пов'язаних із психолого-педагогічними засадами освітньої та виховної роботи зі студентами, системне забезпечення психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних кадрів галузі викладання англійської мови і світової літератури до виконання професійних завдань та обов'язків інноваційного характеру.

Передумови для вивчення дисципліни: одночасно з вивченням навчальної дисципліни студенти магістратури мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін: «Філософія та методологія науки», «Методика фізичного виховання у закладах вищої освіти».

Очікувані результати навчання:

1. ПРН 1. Використовує правила, форми, особливості організації освітнього процесу закладу вищої освіти та загальної середньої освіти, і використовує англійськомовну та українськомовну спеціальну педагогічну та методичну термінологію.
2. ПРН 3. Проводить навчальні заняття та забезпечує досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням вікових, індивідуальних, психологічних та національних особливостей і потреб здобувачів освіти.
3. ПРН 4. Добирає та адаптує сучасні, ефективні та інноваційні методики і технології навчання, що забезпечують досягнення результатів навчання дисципліни.
4. ПРН 6 Прогнозує труднощі засвоєння здобувачами освіти мовного й мовленнєвого матеріалу та оволодіння мовленнєвою діяльністю, добирає пропедевтичні завдання для їх запобігання.
5. ПРН 7. Добирає інструменти оцінювання та здійснює об'єктивне оцінювання результатів навчання із застосуванням методів, що відповідають цілям оцінювання, змісту і характеру навчальної дисципліни
6. ПРН 12 Демонструє соціально відповідальну та свідому поведінку слідуючи педагогічним, гуманістичним та демократичним цінностям у професійній діяльності.
7. ПРН 13. Використовує необхідний інструментарій для проведення науково-дослідної роботи, пов'язаної з лінгвістичними, літературознавчими, лінгводидактичними та методичними проблемами з дотриманням вимог академічної доброчесності.
8. ПРН 14. Здійснює самоаналіз власної професійно-педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.
9. ПРН 16. Організує та забезпечує виховний процес у ЗЗСО та ЗВО

Очікувані результати навчання дисципліни:

Здобувач вищої освіти повинен:

- знати сутність предмету педагогіки вищої освіти, її основні категорії та місце в системі педагогічних наук;
- визначати загальні поняття наукової методології та її рівні;
- описувати рівні, принципи та методи наукового дослідження;
- вибирати основні форми контролю, оцінки якості й результативності освітньої діяльності здобувачів вищої освіти;
- ідентифікувати сутність, принципи, форми, методи організації різних напрямів виховання та самовиховання студентів;
- класифікувати інноваційні методики і технології, у тому числі й інформаційні для забезпечення якості освітнього процесу в закладах вищої освіти;
- визначати залежність якості й ефективності освітнього процесу закладу вищої освіти від його змісту, організаційних форм, принципів, засобів, технологій і методів, креативності та творчості в їх застосуванні.

Здобувач вищої освіти вміє:

- аналізувати і творчо застосовувати сучасні концепції, програми, завдання, зміст, принципи, методи, форми, засоби, технології ефективної організації освітнього процесу у вищій школі;
- вибирати та застосовувати в професійній діяльності адекватний педагогічній ситуації інструментарій сучасних інформаційних та освітніх технологій для успішного й ефективного

- здійснення професійної діяльності;
- здійснювати взаємодію з іншими людьми, працювати в команді, аргументовано обстоювати власну позицію, демонструвати здатність співпрацювати з представниками різних вікових і професійних груп;
  - володіти прийомами організації, планування та здійснення науково-педагогічного експерименту у закладах вищої освіти з урахуванням сучасного рівня розвитку науки, новопосталих складних спеціалізованих завдань і професійних проблеми;
  - удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень, соціально відповідально та свідомо застосовувати знання, уміння і навички під час практичного вирішення професійних завдань у підготовці фахівців у закладі вищої освіти;
  - на основі здатності до критичного аналізу, оцінювання й синтезу нових і складних ідей, до участі в критичному діалозі, здійснювати порівняльну характеристику системи української і зарубіжної вищої освіти.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі **компетентності**:

ІК-1. Здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в галузі методики викладання англійської мови, лінгвістики і літературознавства та в організації і забезпеченні освітнього процесу з навчання/викладання англійської мови у закладах вищої освіти, закладах загальної середньої освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

ЗК. 01 Знання та розуміння предметної області і професійної діяльності.

ЗК. 02 Володіння комунікативними навичками, здатність проявляти емпатію.

ЗК. 03 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК. 04 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, оперувати нею у професійній діяльності.

ЗК. 05 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК. 06 Здатність застосовувати кращі практики в професійній діяльності.

ЗК. 09 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

СК. 01 Здатність проводити навчальні заняття та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб здобувачів освіти.

СК. 02 Здатність консультувати здобувачів освіти з предмета навчальної дисципліни відповідно до їх індивідуальних потреб.

СК. 03 Здатність розробляти критерії, обирати інструменти оцінювання та здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання.

СК. 04 Здатність обґрунтувати, спланувати, виконати науково-дослідницький проект, проаналізувати отримані результати, підготувати та оприлюднити звіт, презентацію, доповідь.

СК. 06 Здатність аналізувати навчальну діяльність студентів / учнів, прогнозувати труднощі засвоєння студентами / учнями мовного й мовленнєвого матеріалу та оволодіння мовленнєвою діяльністю.

СК. 13 Здатність вивчати досвід інших викладачів / вчителів у галузі навчання англійської мови і літератури, світової літератури, виявляти та впроваджувати інновації.

СК. 14 Здатність до критичного аналізу, діагностики та корекції власної професійно-педагогічної діяльності з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

СК. 16 Здатність до організації та забезпечення виховного процесу.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психологія вищої школи», «Методика викладання англійської мови та літератури у старшій школі».

Опановуючи зміст навчальної дисципліни здобувач повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання, атестації (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- покликання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Модуль 1. Загальні засади педагогіки вищої освіти.

Змістовний модуль 1. Загальні засади педагогіки вищої освіти.

Семінарське заняття 1.

Сутність педагогіки вищої освіти як науки.

1. Предмет та завдання педагогіки вищої освіти.
2. Короткий екскурс в історію педагогіки вищої освіти як науки.
3. Зв'язок педагогіки вищої освіти з іншими науками.
4. Вища освіта України, її структура. Сучасні декларативні та правові акти про вищу освіту. Закон України «Про вищу освіту» (2017 р.).
5. Історія розвитку вищої освіти Візантії, Великобританії, Франції, Італії.

Організація проведення семінару.

1. Бесіда:

- а) Опишіть структуру педагогічної науки та основні поняття педагогіки вищої освіти.
- б) Чи збігаються методи педагогіки вищої освіти з традиційними методами дослідження шкільної педагогіки?
- в) Оцініть переваги та недоліки запропонованих реформ вищої освіти в Україні згідно вимог Болонського процесу.
- г) Визначте концептуальні засади демократизації та реформування вищої освіти в Україні.
- д) Порівняйте систему вищої педагогічної освіти у західноєвропейських країнах (Великобританія, Франція, Італія) та в Україні.

2. Графічно зобразіть модель системи вищої освіти в Україні (складання концептуальної карти).

3. **Блок контролю:** письмова тестова робота «Предмет та завдання педагогіки вищої освіти».

Самостійна робота.

Студенти готують **реферати** за вказаними темами:

1. Система педагогічних наук і зв'язок педагогіки вищої освіти з іншими науками;
2. Категорії педагогіки вищої освіти;
3. Педагогічні закони та закономірності у вищій освіті України.
4. Система вищої педагогічної освіти у західноєвропейських країнах (Великобританія, Франція, Італія).

Індивідуальні навчально-дослідні завдання.

Розв'язання педагогічних ситуацій (джерело №7, с.34-47), складання педагогічного кросворду (необхідно використовувати тезаурус курсу «Педагогіка вищої освіти»).

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / За ред. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І. та ін..2-е видання, перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. С. 87-95.
2. Виховна робота зі студентською молоддю: навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 185 с.
3. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. 486 с.
6. Вища освіта України: Болонський процес: навч. посібник / За ред. В.Г. Кременя. Тернопіль: Навч. книга. Богдан, 2004. 384 с.
7. Мільто Л.О. Методика розв'язання педагогічних задач. Харків: Ранок-НТ. 2004. С.34-47.
8. Зязюн Л. Освітня система Франції. *Рідна школа*. 2001. № 11. С.70-74.

Семінарське заняття 2.

Сучасні методологічні підходи в педагогіці вищої освіти.

1. Аксиологічний підхід: сутність понять «цінності», «педагогічні цінності», загальні національні, сімейні, особистісні.
2. Культурологічний підхід: поняття «культура», «індивідуальна культура особистості».
3. Особистісно-діяльнісний підхід: поняття «особистість», «діяльність», «мотиви», «потреби».
4. Компетентнісний підхід: поняття «компетентність», «компетенція», «готовність до професійної діяльності».
5. Системний підхід: поняття «система», «педагогічна система», «дидактична система», «виховна система».

Організація проведення семінару.

1. Практичне заняття можна провести у формі ділової гри «Круглий стіл», мета якого: з'ясувати значення та особливості використання аксіологічного, культурологічного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного, системного підходів в педагогіці вищої освіти.

Для проведення необхідна підготовча робота: студенти отримують завдання - опрацювати рекомендовану літературу, спираючись на зміст відповідної лекції; підготуватися до обговорення методологічних підходів; розподілитися на групи відповідно до наукових інтересів; підготуватися до висвітлення обраного питання в оригінальній формі: наукове відкриття, наукова дискусія тощо.

2. Скласти **словник опорних понять**: «компетентність», «компетенція», «педагогічна система», «дидактична система», «виховна система», «педагогічні цінності» тощо.

3. Довести важливу роль концептуальної карти в осмисленні структури та логіки навчальної дисципліни «Педагогіка вищої освіти». **Складання концептуальної карти** з теми.

Самостійна робота

Завдання з вивчення першоджерел. **Законспектувати:**

- 1) Андрущенко В. Філософія освіти XXI століття: у пошуках перспективи. Київ: Майстер-клас, 2006. №1(3). С.1-12.
- 2) Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: навч. посібник. Київ: Магістр, 1996. С.250-259.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання.

Написання есе «Можливості особистості в контексті синергетичної моделі вищої освіти», «Нова освітня парадигма вищої освіти», «Нові вимоги до вищої освіти та її змісту»(за вибором).

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / За ред. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І. та ін..2-е видання, перероб. і доп. Київ:Знання, 2005. С. 87-95.
2. Виховна робота зі студентською молоддю: навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 185 с.
3. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. 486 с.
6. Вища освіта України: Болонський процес: навч. посібник / За ред. В.Г. Кременя. Тернопіль: Навч. книга. Богдан, 2004. 384 с.

Тема. Студентство як соціальна група

1. Діагностика особистісних та професійних якостей особистості студентів.
2. Особливості фізичного, психічного, соціального розвитку у ранньому юнацькому віці.
3. Характеристика особливостей психічного та соціального розвитку у період пізньої юності.

Організація проведення семінару.

1. Проведення **дискусії** «Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця» за наступним планом: які чинники характеризують студентство як окрему соціальну групу; назвіть визначальні особливості розвитку особистості під час навчання у ЗВО; чому навчання у ЗВО є одним з головних чинників соціалізації особистості; яке значення має розвиток «Я-концепції» студента; які чинники становлення професійної спрямованості особистості студента; показники професійної зрілості студента тощо.

2.Бесіда.

Поясніть чому творчий потенціал особистості студента залежить від його морального потенціалу.

Порівняйте зовнішню та внутрішню вихованість студента.

Наведіть типологію сучасного студентства.

Порівняйте фактори розвитку студентів раннього та пізнього юнацького віку.

3.Проведення **бліц-опитування** «Соціально-педагогічна адаптація студентства у ЗВО».

4. **Психологічне тестування** з метою діагностики особистісних та професійних якостей студентів.

Самостійна робота

Завдання з вивчення першоджерел. **Законспектувати:**

1)Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності: навчальний посібник. Київ:

Академвидав, 2009. С.200-212.

2)Пехота О.М. Індивідуальність учителя: теорія і практика: навчальний посібник. Миколаїв:

Іліон, 2011.С.134-145.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання.

Написання **есе** « Особливості адаптації студентської молоді у ЗВО», « Період навчання у ЗВО – важливий період соціалізації людини» (за вибором).

Література

1. Рейнгард І.А. Основи педагогіки вищої школи. Дніпропетровськ, 1980. 104 с.
2. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2009. 248 с.
3. Вознюк Н.М. Етико-педагогічні основи формування особистості: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 196 с.
4. Вишнякова Н.Ф. Креативная акмеология. Психология высшего образования: монография. В 2 т. Изд. 2-е доп. и перераб. Минск: ООО «Дэбор», 1995. 300 с.
5. Пехота О.М. Індивідуальність учителя: теорія і практика: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2011. 272 с.

Тема. Особистість викладача вищої освіти

1. Педагогічна техніка викладача (внутрішня й зовнішня).
2. Поняття «педагогічного такту».
3. Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери майбутнього фахівця.
4. Структурні компоненти та рівні педагогічної позиції викладача.
5. Стили спілкування викладача.
6. Шляхи формування загальної й педагогічної культури вчителя.
7. Визначення професійної усталеності викладача, характеристика її видів

Організація проведення семінару.

1. Бліц - опитування (1-5 питань) допоможе ґрунтовно з'ясувати розуміння студентами сутності таких понять як «зовнішня естетична виразність викладача», «комунікативна культура», «стили та моделі професійного спілкування», «необхідність саморегуляції емоцій і почуттів».

Розгляд третього питання можна здійснювати у формі **ділової гри «Науково-практична конференція на тему: «Як уникати та подолати стрес»**. Для проведення гри необхідна попередня підготовча робота. Спираючись на матеріал лекції щодо способів попередження стресу та виходу зі стресу, необхідно об'єднатися в творчі підгрупи відповідно до «наукових інтересів», які стосуються стресорів, способів подолання та попередження стресу; опрацювати рекомендовану літературу та підготуватися до виступу на науково-практичній конференції.

Під час виступу основних доповідачів студенти (перебуваючи у ролі науковців) на окремих аркушах паперу занотовують суть питання, що висвітлюється. Викладач після заняття може зібрати ці аркуші, перевірити їх та оцінити роботу кожного студента.

Бесіда:

1. Визначити професійно-педагогічні та особистісні якості викладача ЗВО.
2. Сформулюйте вимоги до науково-педагогічних кадрів ЗВО.
3. Дайте порівняльну характеристику типів індивідуального стилю спілкування викладача зі студентами.
4. Розкрийте структуру професійно-методичної компетентності викладача.
5. Обґрунтуйте шляхи ефективності формування педагогічної техніки викладача.
6. Сформулюйте завдання, права, обов'язки викладача ЗВО.
7. Визначте основні компоненти професійної усталеності викладача, схарактеризуйте їх.

Творче завдання.

Підібрати **вправи до тренінгу «Способи виходу зі стресу»** (перша допомога в гострій стресовій ситуації, регуляція емоційних станів через зовнішній прояв емоцій, управління тонусом скелетних м'язів; психічна розрядка: відключення, перемикання, відволікання; методика аутогенного тренування). Бути готовим до проведення тренінгу з аудиторією.

Самостійна робота.

1. Знайти у педагогічній літературі проблемні ситуації. Спрогнозувати та проаналізувати їх за такими критеріями:

- а) Якщо б ....., то цієї ситуації не було б.
- б) Якщо зробити ....., то ситуацію можна розв'язати.
- в) У студента проблема тому, що .....

2. Переглянути періодичну педагогічну літературу та підготуватися до презентації цікавих новинок у галузі професійного спілкування (джерело №7, №11) в оригінальній формі: наукове відкриття, наукова дискусія тощо.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання.

1. Написання есе «Майстерність саморегуляції викладача», «Комунікабельність та комунікативна культура викладача», « Роль соціальних засобів зовнішньої виразності викладача, жестів в організації педагогічного процесу в ЗВО»

(за вибором).

Література

- 1..Пихтіна Н. П. Основи професійної майстерності та красномовства соціального педагога: тексти лекцій. Ніжин: Вид-во НДУ, 2008. 111 с.
- 2..Пихтіна Н.П Основи професійної майстерності соціального педагога: метод, реком. до курсу. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2005. 96 с.
- 3..Пихтіна Н. П. Основи професійної майстерності соціального педагога: хрестоматія до курсу. 2-ге вид. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2009.394 с.

Модуль 2. Дидактика вищої освіти.

Змістовий модуль 2. Дидактика вищої освіти.

Тема. Особливості педагогічного процесу у ЗВО.

1. Дидактичні моделі змісту навчання у ЗВО.
2. Моделі навчання в ЗВО у зарубіжній та вітчизняній практиці.
3. Організація освітнього процесу у ЗВО.
4. Реформування вищої освіти України. Закон «Про вищу освіту» (2017 р.)

Організація проведення семінару.

1. **Бліц - опитування** (1-4 питання) допоможе ґрунтовно з'ясувати розуміння студентами сутності таких понять як «компоненти змісту вищої освіти», «завдання вищої освіти», «закономірності, принципи, на яких базується процес організації навчання у ЗВО».

2. Розгляд другого питання можна здійснювати у формі ділової гри **«Науково-практична конференція на тему: «Моделі навчання в ЗВО у зарубіжній та вітчизняній практиці»**. Для проведення гри необхідна попередня підготовча робота. Спираючись на матеріал лекції, необхідно об'єднатися в творчі підгрупи відповідно до «наукових інтересів», які стосуються

різних зарубіжних та вітчизняних моделей навчання; опрацювати рекомендовану літературу та підготуватися до виступу на науково-практичній конференції. Під час виступу основних доповідачів студенти (перебуваючи у ролі науковців) на окремих аркушах паперу занотовують суть питання, що висвітлюється. Викладач після заняття може зібрати ці аркуші, перевірити їх та оцінити роботу кожного студента.

3. Блок контролю: **письмова тестова робота** «Дидактичні основи процесу навчання в ЗВО»

Самостійна робота

Знайти й виписати рекомендації щодо організації освітнього процесу в ЗВО стосовно шляхів підвищення ефективності навчання, мотивації, розвитку в процесі навчання (Закон «Про вищу освіту», 2017 р.).

ІНДЗ

Скласти тест з теми лекційного заняття для перевірки рівня знань студентів.

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / За ред. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І. та ін. 2-е видання, перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. С. 87-95.
2. Виховна робота зі студентською молоддю: навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ю. Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 185 с.
3. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. 486 с.
6. Вища освіта України: Болонський процес: навч. посібник / За ред. В.Г. Кременя. Тернопіль: Навч. книга. Богдан, 2004. 384 с.

Тема. Принципи та методи навчання у ЗВО.

Характеристика принципів навчання у ЗВО. Взаємозв'язок принципів навчання.

Класифікація методів навчання у ЗВО.

Відмінність між поняттями «методи навчання», «прийоми навчання», «засоби навчання». Вибір методів навчання у ЗВО.

Особливості використання інтерактивних методів навчання у ЗВО.

Організація проведення семінару.

1.Бесіда.

а) Проаналізуйте послідовність застосування методів і форм навчання відповідно етапам навчання з певної теми (на прикладі дисципліни з вашої спеціалізації). б) Опишіть поетапно процес вивчення студентами певної теми.

в) Визначте дидактичні ідеї, що забезпечують впровадження інноваційних технологій навчання.

г) Проаналізуйте активні методи навчання. На прикладі однієї з тем предметів вашої спеціалізації охарактеризуйте можливості їх застосування.

2. Розробіть **план-конспект** практичного заняття з фахової дисципліни з використанням інноваційних методів навчання.

3. Проведіть **дискусію** «Від чого залежить ефективність методів навчання у ЗВО».

4. Блок контролю: **письмова тестова робота** «Принципи та методи навчання у ЗВО»

Самостійна робота

Студенти готують **реферати** за вказаними темами:

1. Рольові, ділові ігри у ЗВО. Організація цих ігор.
2. Сутність системного підходу до змісту навчання у ЗВО.
3. Форми організації навчання у ЗВО в історичному аспекті.
4. Особливості проведення дискусії у ЗВО.

ІНДЗ:

- а) продемонструйте фрагмент лекції (проблемна, лекція «прес-конференція», лекція-візуалізація, лекція «вдвох», лекція-провокація) за фахом;
- б) аналіз педагогічних ситуацій (обґрунтувати вимоги до проведення практичного заняття (дидактичні, виховні, психологічні), джерело №4, с.33-38);
- в) запропонуйте власні шляхи вдосконалення освітнього процесу у ЗВО.

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / За ред. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І. та ін. 2-е видання, перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. С. 24-45;
2. Виховна робота зі студентською молоддю: навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
2. Архангельский С.И. Лекции по дидактике высшей школы. М., 1971. 101 с.
3. Хуторской А.В. Современная дидактика: учебное пособие для вузов. Санкт-Петербург, 2001. 320 с.
4. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: учебное пособие для студентов вузов. Москва: Изд. Центр «Академия», 2008. 256 с.

Тема. Організаційні форми роботи у ЗВО.

1. Лекція як провідна форма організації навчання у ЗВО.

2. Комплексні форми організації навчання у ЗВО.

3. Семінарські і практичні заняття, методика підготовки та проведення.
4. Міні-лекція за фахом.

Організація проведення семінару.

1.Бесіда:

Схарактеризуйте сучасні форми навчання у ЗВО.

Дайте пропозиції щодо удосконалення системи діагностики знань і умінь студентів з точки зору застосування організаційних форм навчання.

Визначте нові вимоги до проведення лекцій у ЗВО.

Розкрийте специфіку проблемної лекції та методику її проведення.

Визначте значення семінару в системі модульного навчання.

Сформулюйте сучасні підходи до організації семінарських занять.

Зробіть порівняльний аналіз різних видів семінарських занять, розкривши їх роль у професійній підготовці студентів.

Запропонуйте ефективні прийоми стимулювання творчої активності студентів під час лекції.

2. Складіть **схему-характеристику** форм навчання у ЗВО (концептуальна карта).

3. Розкрийте специфіку лекційних занять з дисципліни вашої спеціалізації.

Самостійна робота

1) Проаналізувати й прорецензувати наукові праці:

а) Хуторской А.В. Современная дидактика : учебное пособие для вузов. Санкт-Петербург, 2001. С.120-139;

б) Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: учебное пособие для студентов вузов. Москва: Изд. Центр «Академия», 2008. С. 200-210 с.

2) Завдання з вивчення першоджерел. **Законспектувати:**

а) Н.В.Кічук. Творча особистість вчителя: педагогічні засади формування. Навч. посібник. Ізмаїл, держ. пед. інст : МПП «Принт- майстер», 1999. С.23-40.

б) О. Савченко. Трибуна творчого вчителя. *Рідна школа*. 2002. №3. С.40-44.

в) Педагогічна майстерність. За ред. І.А.Зязюна. Київ: Вища школа, 1997. С. 300-321.

г) М. Пліщук. Фундаменталізація науково-практичної підготовки майбутніх учителів. *Рідна школа*. 2004. №3. С. 12-15.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання.

Скласти фрагмент міні-лекції з використанням зазначеного виду навчання (проблемного, програмованого, особистісно-орієнтованого тощо) за фахом.

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / За ред. Курлянд З.Н., Хмельок Р.І. та ін. 2-е видання, перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. С. 87-95.

2. Виховна робота зі студентською молоддю: навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.

2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 185 с.

3. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.

4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ.: Знання, 2005. 486 с.

5. Рейнгард І.А. Основи педагогіки вищої школи. Дніпропетровськ, 1980. 104 с.

6. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / За ред. В.М.Галузинського, М.Б.Євтуха. Київ: ІНТЛ, 1995. 101 с.

Тема. Проблемне навчання у ЗВО.

Форми проблемного навчання у ЗВО.

Види діяльності викладачів і студентів під час проблемної лекції та проблемного семінару.

Проблемні методи навчання у ЗВО.

Організація проведення семінару.

Бесіда:

Розкрийте специфіку проблемної лекції та методику її проведення.

Зробіть порівняльний аналіз різних форм проблемного навчання на практичних заняттях(за фахом), розкривши їх роль у професійній підготовці студентів.

Запропонуйте ефективні прийоми стимулювання творчої активності студентів під час проблемної лекції.

Самостійна робота.

Завдання з вивчення першоджерел. **Законспектувати:**

Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / За ред. В.М.Галузинського, М.Б.Євтуха. Київ: ІНТЛ, 1995. С.45-58.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання.

Скласти фрагмент міні-лекції з використанням зазначеного виду навчання (проблемного) за фахом.

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / За ред. Курлянд З.Н., Хмельюк Р.І. та ін. 2-е видання, перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. С. 87-95.
2. Виховна робота зі студентською молоддю: навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 185 с.
3. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ.: Знання, 2005. 486 с.
5. Рейнгард І.А. Основи педагогіки вищої школи. Дніпропетровськ, 1980. 104 с.
6. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / За ред. В.М.Галузинського, М.Б.Євтуха. Київ: ІНТЛ, 1995. 101 с.
7. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: учебное пособие для студентов вузов. Москва: Изд. Центр «Академия», 2008. 256 с.

Тема. Основи педагогічного контролю у ЗВО.

Вимоги до контролю знань у ЗВО.

Форми та функції педагогічного контролю.

Організація проведення семінару.

Бесіда:

Розкрийте вимоги до контролю знань у ЗВО.

Перерахуйте основні форми та функції педагогічного контролю.

Різниця між «оцінкою» та «відміткою» під час практичного застосування форм контролю у ЗВО.

Самостійна робота.

Завдання з вивчення першоджерел. **Законспектувати:**

Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / За ред. В.М.Галузинського, М.Б.Євтуха. Київ: ІНТЛ, 1995. С.40-50.

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / За ред. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І. та ін. 2-е видання, перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. С. 87-95.
2. Виховна робота зі студентською молоддю: навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 185 с.
3. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ.: Знання, 2005. 486 с.
5. Рейнгард І.А. Основи педагогіки вищої школи. Дніпропетровськ, 1980. 104 с.
6. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / За ред. В.М.Галузинського, М.Б.Євтуха. Київ: ІНТЛ, 1995. 101 с.
7. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: учебное пособие для студентов вузов. Москва: Изд. Центр «Академия», 2008. 256 с.

Модуль 3. Організаційно-виховна функція ЗВО. **Змістовий модуль 3. Організаційно-виховна функція ЗВО.**

Тема. Роль куратора в організації освітньої діяльності зі студентською молоддю.

1. Методи і форми виховання у ЗВО.
2. Основні напрями виховання студентської молоді (моральне, трудове, економічне, правове, екологічне, естетичне, фізичне тощо) у освітній та позанавчальній діяльності.
3. Виховна робота куратора в академічній групі.
4. Куратор академічної групи: функції, завдання.
5. Педагогічна діагностика роботи куратора академічної групи.

Організація проведення семінару.

Бесіда:

Розкрити сутність особистісно-орієнтованого виховання студентів у ЗВО.

Визначити ознаки студентської групи як соціального організму, що постійно розвивається.

Довести, що спілкування та спільна діяльність студентів є джерелом становлення колективних взаємин у групі.

З'ясувати роль куратора в становленні студентської групи, розвитку і її функціонуванні.

З'ясувати роль лідера студентської групи у згуртуванні студентського колективу.

Дайте пропозиції щодо вдосконалення виховної роботи куратора у ЗВО з точки зору застосування методів виховання студентів.

2. Розробити **план роботи куратора** на 1 семестр .

3. Провести **круглий стіл** «Проблеми формування колективу студентської групи».

Самостійна робота.

Підготувати реферати за темами:

Критерії ефективності роботи куратора.

Основні вимоги до плану виховної роботи куратора.

Зміст, форми, методи виховної роботи куратора.

ІНДЗ

Скласти таблицю напрямів виховання у ЗВО, зазначивши їх мету, завдання, форми реалізації.

Написати есе: «Булінг. Шляхи вирішення», «Позааудиторна робота студентів».

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / За ред. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І. та ін. 2-е видання, перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. С. 87-95.

2. Виховна робота зі студентською молоддю: навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.

3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 185 с.

4. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.

5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. 486 с.

6. Рейнгард І.А. Основи педагогіки вищої школи. Дніпропетровськ, 1980. 104 с.

7. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / За ред. В.М.Галузинського, М.Б.Євтуха. Київ: ІНТЛ, 1995. 101 с.

8. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: учебное пособие для студентов вузов. Москва: Изд. Центр «Академия», 2008. 256 с.

Тема. Наукова організація праці студентів

1. Особливості науково-дослідної роботи магістрантів.

2. Завдання науково-дослідної роботи магістрантів.

3. Науково-дослідна робота студентів на різних етапах навчання.

Організація проведення семінару.

Бесіда:

1. Розкрити методіку керівництва науково-дослідною роботою студентів.

2. Схарактеризувати рівні готовності студентів до науково-дослідної роботи.

3. Перелічити вимоги до магістерських (дипломних) робіт.

4. Визначити шляхи, методи, форми підготовки магістрантів до наукової діяльності.

Самостійна робота.

Підготувати реферати за темами:

Теоретичні й емпіричні методи педагогічного дослідження.

Значення дослідницької діяльності студентів.

Магістерські роботи та їх типи.

ІНДЗ

Скласти анкету для визначення процесу адаптації першокурсників у ЗВО; анкети для вивчення мікроклімату у студентській групі.

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / За ред. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І. та ін. 2-е видання, перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. С. 87-95.

2. Виховна робота зі студентською молоддю: навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 185 с.
4. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ.: Знання, 2005. 486 с.
6. Рейнгард І.А. Основи педагогіки вищої школи. Дніпропетровськ, 1980. 104 с.
7. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / За ред. В.М.Галузинського, М.Б.Євтуха. Київ: ІНТЛ, 1995. 101 с.
8. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: учебное пособие для студентов вузов. Москва: Изд. Центр «Академия», 2008. 256 с.

Тема. Педагогічний менеджмент у ЗВО.

Аналіз зарубіжних концепцій менеджменту.

Педагогічний менеджмент як сучасна теорія управління освітою.

Основні поняття теорії педагогічного менеджменту.

Організація проведення семінару.

Бесіда:

Охарактеризувати принципи й функції педагогічного менеджменту.

Охарактеризувати сутність професійної діяльності та самоменеджменту керівника ЗВО як менеджера освіти.

Самостійна робота.

Підготувати реферати за темами:

Самоменеджмент у професійній діяльності керівника ЗВО.

Поради Дейла Карнегі щодо ефективної роботи керівника ЗВО як менеджера освіти.

ІНДЗ

Скласти анкету для визначення управлінських якостей у керівника ЗВО; анкети для визначення організаторських здібностей у менеджера освіти.

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / За ред. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І. та ін..2-е видання, перероб. і доп. Київ:Знання, 2005. С. 87-95.
2. Виховна робота зі студентською молоддю: навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 185 с.
3. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. 486 с.
6. Вища освіта України: Болонський процес: навч. посібник / За ред. В.Г. Кременя. Тернопіль: Навч. книга. Богдан, 2004. 384 с.

Контрольні питання з педагогіки вищої освіти

1. Охарактеризуйте предмет педагогіки вищої школи, її категорії, завдання та зв'язок з іншими науками.
2. Охарактеризуйте педагогіку вищої школи як науку та навчальний предмет.
3. Розкрийте методику (логіку) педагогічного дослідження.
4. Проаналізуйте основні методи педагогічних досліджень у вищій школі.
5. Охарактеризуйте науково-дослідну роботу студентів у ВНЗ, її види та структуру.
6. Проаналізуйте види самостійних письмових робіт студентів. Основні вимоги до магістерської роботи, її структура та критерії оцінювання.
7. Розкрийте поняття системи національної освіти та її структури. Вища освіта в Україні.
8. Охарактеризуйте головні напрямки реформування та перспективи розвитку вищої освіти в 257

Україні.

9. Обґрунтуйте використання різних типів семінарських занять із вашої спеціальності та особливості їх проведення.
10. Проаналізуйте завдання та функції самостійної роботи студентів.
11. Дайте характеристику поняття «педагогічна технологія» та її складових.
12. Проаналізуйте специфіку модульного навчання.
13. Проаналізуйте основні методи науково-педагогічних досліджень у вищій школі.
14. Розкрийте сутність та специфіку педагогічного процесу у вищій школі.
15. Дайте характеристику поняття методу навчання. Класифікація методів навчання.
16. Проаналізуйте активні методи навчання. На прикладі однієї з тем предмету вашої спеціальності охарактеризуйте можливості їх застосування.
17. Дайте характеристику основним формам навчання у вищій школі.
18. Розкрийте специфіку лекційних занять з дисциплін вашої спеціальності.
19. Розкрийте специфіку проблемного навчання та особливості особистісно орієнтованого підходу до студентів у навчальному процесі.
19. Розкрийте специфіку організації ігрового навчання та його завдання.
20. Охарактеризуйте сутність дистанційного навчання у ВНЗ.
21. Проаналізуйте сутність різних видів контролю знань, умінь та навичок студентів.
22. Розкрийте особливості морального виховання студентської молоді на етнопедагогічних засадах. Складіть питання для індивідуальної бесіди (тема, контингент студентів - на вибір).
23. Визначте зміст і значення правового виховання сучасної молоді. Запропонуйте перелік виховних заходів куратора академгрупи з цього напрямку.
24. Розкрийте суть самовиховання як провідного чинника формування особистості. Назвіть його складові.
25. Розкрийте зміст поняття «національне виховання». Простежте потенціал навчальної дисципліни вашого фаху у досягненні його цілей та реалізації основних завдань.
26. Дайте визначення понять «метод», «прийом» та «засіб» виховання. Класифікуйте основні групи методів виховання та вкажіть основні вимоги до їх вибору.
27. Розкрийте методіку формування екологічної культури людини, гармонії її відносин з природою. Покажіть роль вашої фахової дисципліни в екологічному вихованні.
28. З'ясуйте роль куратора академічної групи у вихованні студентської молоді. Охарактеризуйте основні напрями його роботи із студентами.

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Студент магістратури не бере участі в занятті, є лише спостерігачем.
	1 бал	Студент магістратури не виконав у повному обсязі завдання до практичного заняття, не виступає на занятті.
	2 бали	Студент магістратури виконав завдання, проте виступає на занятті епізодично, без аргументації власної думки.
	3 бали	Студент магістратури виконав завдання в повному обсязі, активно виступає на занятті, проте не завжди демонструє власні міркування з порушених питань, або пропонована аргументація власної думки не є переконливою.
	4 бали	Студент магістратури виконав у повному обсязі завдання до практичного заняття, бере активну участь у його

		проведенні. Висловлює обґрунтовані міркування, наводить доцільні приклади і логічно відстоює власну позицію щодо обговорюваних питань і проблем.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (реферат)	0 балів	Завдання не виконано.
	1 бал	Завдання виконано частково.
	2-3 бали	Завдання виконано, але не містить власних роздумів, висновків.
	4-5 балів	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, цікаве, відрізняється власними роздумами, висновками.
Самостійна робота	0 балів	Завдання не виконано.
	1 бал	Завдання виконане в не повному обсязі
	2 бали	Завдання виконане в повному обсязі, але формально
	3 бали	Завдання виконано в повному обсязі, творчо і креативно.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	<p>Студент магістратури має міцні знання з навчальної дисципліни, володіє і доречно використовує термінологічний апарат педагогіки вищої освіти як науки; на підставі вивченої основної та додаткової літератури, висловлює свої думки, доцільно обґрунтовує їх, виявляє креативність у виконанні індивідуальних і колективних завдань під час самостійної роботи. Відповіді повні, відрізняються логікою та аргументованістю. Знає: сутність предмету педагогіки вищої освіти, її місце в системі педагогічних наук; категорії педагогіки вищої освіти і зв'язок педагогіки вищої освіти з іншими науками; загальні поняття наукової методології та її рівні; рівні наукового дослідження; принципи та методи педагогічного дослідження; вікові особливості студентської молоді; основні форми контролю, оцінки якості й результативності освітньої діяльності здобувачів вищої освіти; сутність, принципи, форми, методи організації різних напрямів виховання та самовиховання студентів; інноваційні технології у закладах вищої освіти; залежність якості та ефективності освітнього процесу у ЗВО від його змісту, організаційних форм, принципів, засобів, технологій і методів. Уміє: аналізувати і творчо застосовувати сучасні концепції, програми, завдання, зміст, принципи, методи, форми, засоби, технології ефективно організації освітнього процесу у вищій школі; вибирати та застосовувати в професійній діяльності адекватний педагогічній ситуації інструментарій сучасних інформаційних та освітніх технологій для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності; здійснювати взаємодію з іншими людьми, працювати в команді, аргументовано обстоювати власну позицію, демонструвати здатність співпрацювати з представниками різних вікових і професійних груп; володіє прийомами організації, планування та здійснення науково-педагогічного експерименту у закладах вищої освіти з урахуванням сучасного рівня розвитку науки, новопосталих складних спеціалізованих завдань і професійних проблеми; удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень, соціально відповідально та свідомо застосовувати знання, уміння і навички під час практичного вирішення професійних завдань у підготовці фахівців у закладі вищої освіти; на основі здатності до критичного аналізу, оцінювання й синтезу нових і складних ідей, до участі в критичному діалозі, здійснювати порівняльну характеристику системи української і зарубіжної вищої освіти. Здобувач вищої освіти здатний на високому рівні до розуміння</p>

	<p>предметної області і професійної діяльності. Вільно володіє комунікативними навичками, здатність проявляти емпатію на високому рівні.</p> <p>Вільно використовує інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>Здатен до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, вміло вмiє оперувати нею у професійній діяльності;</p> <p>вільно генерує нові ідеї (креативність); застосовує кращі практики в професійній діяльності; приймає ефективні рішення у професійній діяльності та відповідально ставиться до обов'язків, мотивує людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).</p> <p>Здатен на високому рівні проводити навчальні заняття та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб здобувачів освіти; консультивати здобувачів освіти з предмета навчальної дисципліни відповідно до їх індивідуальних потреб; розробляти критерії, обирати інструменти оцінювання та здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання; обґрунтувати, спланувати, виконати науково-дослідницький проект, проаналізувати отримані результати, підготувати та оприлюднити звіт, презентацію, доповідь.</p> <p>Здатен на високому рівні аналізувати навчальну діяльність студентів / учнів, прогнозувати труднощі засвоєння студентами / учнями мовного й мовленнєвого матеріалу та оволодіння мовленнєвою діяльністю; вивчати досвід інших викладачів / вчителів у галузі навчання англійської мови і літератури, світової літератури, виявляти та впроваджувати інновації</p> <p>Здатен до критичного аналізу, діагностики та корекції власної професійно-педагогічної діяльності з метою підвищення ефективності освітнього процесу; до організації та забезпечення виховного процесу.</p>
<p>Добре (82-89 В)</p>	<p>Магістрант має добрі знання навчального матеріалу, обізнаний із основними науково-понятійними категоріями педагогіки вищої школи, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються логікою та аргументованістю, хоча вони не завжди повні. Знає: сутність предмету педагогіки вищої освіти, її місце в системі педагогічних наук; категорії педагогіки вищої освіти і зв'язок педагогіки вищої освіти з іншими науками; загальні поняття наукової методології та її рівні; рівні наукового дослідження; принципи та методи педагогічного дослідження; вікові особливості студентської молоді; основні форми контролю, оцінки якості й результативності освітньої діяльності здобувачів вищої освіти; сутність, принципи, форми, методи організації різних напрямів виховання та самовиховання студентів; інноваційні технології у закладах вищої освіти; залежність якості та ефективності освітнього процесу у ЗВО від його змісту, організаційних форм, принципів, засобів, технологій і методів. Здебільшого демонструє уміння: аналізувати і творчо застосовувати сучасні концепції, програми, завдання, зміст, принципи, методи, форми, засоби, технології ефективної організації освітнього процесу у вищій школі; вибирати та застосовувати в професійній діяльності адекватний педагогічній ситуації інструментарій сучасних інформаційних та освітніх технологій для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності; здійснювати взаємодію з іншими людьми, працювати в команді, аргументовано обстоювати власну позицію, демонструвати здатність співпрацювати з представниками різних вікових і професійних груп; володіє прийомами організації, планування та здійснення науково-педагогічного експерименту в закладах вищої освіти з урахуванням</p>

	<p>сучасного рівня розвитку науки, новопосталих складних спеціалізованих завдань і професійних проблеми; удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень, соціально відповідально та свідомо застосовувати знання, уміння і навички під час практичного вирішення професійних завдань у підготовці фахівців у закладі вищої освіти; на основі здатності до критичного аналізу, оцінювання й синтезу нових і складних ідей, до участі в критичному діалозі, здійснювати порівняльну характеристику системи української і зарубіжної вищої освіти. Здобувач вищої освіти здатний до розуміння предметної області і професійної діяльності. Володіє комунікативними навичками, проявляє емпатію.</p> <p>Використовує інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>Здатен до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, вміє оперувати нею у професійній діяльності;</p> <p>генерує нові ідеї (креативність); застосовує кращі практики в професійній діяльності; приймає ефективні рішення у професійній діяльності та відповідально ставиться до обов'язків, мотивує людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).</p> <p>Здатен проводити навчальні заняття та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб здобувачів освіти; консультувати здобувачів освіти з предмета навчальної дисципліни відповідно до їх індивідуальних потреб; розробляти критерії, обирати інструменти оцінювання та здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання; обґрунтувати, спланувати, виконати науково-дослідницький проект, проаналізувати отримані результати, підготувати та оприлюднити звіт, презентацію, доповідь.</p> <p>Здатен аналізувати навчальну діяльність студентів / учнів, прогнозувати труднощі засвоєння студентами / учнями мовного й мовленнєвого матеріалу та оволодіння мовленнєвою діяльністю;</p> <p>вивчати досвід інших викладачів / вчителів у галузі навчання англійської мови і літератури, світової літератури, водночас має незначні труднощі у виявленні та впровадженні інновацій</p>
<p>Добре (74-81 С)</p>	<p>Магістрант має достатні знання навчального матеріалу, здебільшого обізнаний із основними науково-понятійними категоріями педагогіки вищої школи, аргументовано висловлює свої думки, подекуди демонструє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Водночас усні відповіді не завжди відрізняються логікою та аргументованістю, вони не завжди повні. Знає, але припускається окремих помилок у відповідях на запитання про: сутність предмету педагогіки вищої освіти, її місце в системі педагогічних наук; категорії педагогіки вищої освіти і зв'язок педагогіки вищої освіти з іншими науками; загальні поняття наукової методології та її рівні; рівні наукового дослідження; принципи та методи педагогічного дослідження; вікові особливості студентської молоді; основні форми контролю, оцінки якості й результативності освітньої діяльності здобувачів вищої освіти; сутність, принципи, форми, методи організації різних напрямів виховання та самовиховання студентів; інноваційні технології у закладах вищої освіти; залежність якості та ефективності освітнього процесу у ЗВО від його змісту, організаційних форм, принципів, засобів, технологій і методів. Час від часу демонструє вміння: аналізувати і застосовувати сучасні концепції, програми, завдання, зміст, принципи, методи, форми, засоби, технології ефективної організації освітнього процесу у вищій школі; вибирати та застосовувати в професійній діяльності адекватний педагогічній ситуації інструментарій</p>

	<p>сучасних інформаційних та освітніх технологій для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності; здійснювати взаємодію з іншими людьми, працювати в команді, аргументовано обстоювати власну позицію, демонструвати здатність співпрацювати з представниками різних вікових і професійних груп. Здобувач вищої освіти не завжди виявляє уміння соціально відповідально та свідомо застосовувати знання, уміння і навички під час практичного вирішення професійних завдань у підготовці фахівців у закладі вищої освіти; до участі в критичному діалозі, здійснення порівняльної характеристики систем української і зарубіжної вищої освіти. У цілому здатний до розуміння предметної області і професійної діяльності. Володіє комунікативними навичками, не завжди проявляє емпатію.</p> <p>Використовує інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>Здатен до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, але не завжди виявляє готовність до оперування нею у професійній діяльності; не завжди генерує нові ідеї (креативність); застосовує кращі практики в професійній діяльності; приймає рішення у професійній діяльності та відповідально ставиться до обов'язків, не завжди мотивує людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).</p> <p>Здатен добре проводити навчальні заняття та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб здобувачів освіти, але губиться у нестандартних ситуаціях; вміє консультувати здобувачів освіти з предмета навчальної дисципліни відповідно до їх індивідуальних потреб; розробляти критерії, обирати інструменти оцінювання та здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання; обґрунтувати, спланувати, виконати науково-дослідницький проект, проаналізувати отримані результати, підготувати та оприлюднити звіт, презентацію, доповідь.</p> <p>Не завжди здатен аналізувати навчальну діяльність студентів / учнів, прогнозувати труднощі засвоєння студентами / учнями мовного й мовленнєвого матеріалу та оволодіння мовленнєвою діяльністю; вивчати досвід інших викладачів / вчителів у галузі навчання англійської мови і літератури, світової літератури, водночас має труднощі у виявленні та впровадженні інновацій</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Студент магістратури на репродуктивному рівні володіє знаннями навчального матеріалу, в основному обізнаний із основними науково-понятійними категоріями педагогіки вищої школи, водночас не здатний аргументовано висловити свої думки, виявляти творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді не відрізняються повнотою, логікою та аргументованістю. Знає, але припускається істотних помилок у відповідях на запитання про: сутність предмету педагогіки вищої освіти, її місце в системі педагогічних наук; категорії педагогіки вищої освіти і зв'язок педагогіки вищої освіти з іншими науками; загальні поняття наукової методології та її рівні; рівні наукового дослідження; принципи та методи педагогічного дослідження; вікові особливості студентської молоді; основні форми контролю, оцінки якості й результативності освітньої діяльності здобувачів вищої освіти; сутність, принципи, форми, методи організації різних напрямів виховання та самовиховання студентів; інноваційні технології у закладах вищої освіти; залежність якості та ефективності освітнього процесу у ЗВО від його змісту, організаційних форм, принципів, засобів, технологій і методів. Демонструє нестійкі вміння: аналізувати і застосовувати сучасні концепції, програми, завдання, зміст, принципи, методи, форми, засоби, технології ефективної організації освітнього процесу у вищій школі; вибирати та застосовувати в професійній</p>

	<p>діяльності адекватній педагогічній ситуації інструментарій сучасних інформаційних та освітніх технологій для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності; здійснювати взаємодію з іншими людьми, працювати в команді, аргументовано обстоювати власну позицію, демонструвати здатність співпрацювати з представниками різних вікових і професійних груп; соціально відповідально та свідомо застосовувати знання, уміння і навички під час практичного вирішення професійних завдань у підготовці фахівців у закладі вищої освіти; до участі в критичному діалозі, здійснення порівняльної характеристики систем української і зарубіжної вищої освіти. Подекуди здатний до розуміння предметної області і професійної діяльності. Володіє не завжди комунікативними навичками, не проявляє емпатію.</p> <p>Використовує неважко інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>Не здатен до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; не виявляє готовність до оперування нею у професійній діяльності; не генерує нові ідеї (креативність); неважко застосовує кращі практики в професійній діяльності та приймає рішення у професійній діяльності; не завжди відповідально ставиться до обов'язків, не мотивує людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).</p> <p>Здатен на задовільному рівні проводити навчальні заняття та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб здобувачів освіти; не вміє консультувати здобувачів освіти з предмета навчальної дисципліни відповідно до їх індивідуальних потреб; розробляти критерії, обирати інструменти оцінювання та здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання; обґрунтувати, спланувати, виконати науково-дослідницький проект, проаналізувати отримані результати, підготувати та оприлюднити звіт, презентацію, доповідь.</p> <p>Епізодично здатен аналізувати навчальну діяльність студентів / учнів, прогнозувати труднощі засвоєння студентами / учнями мовного й мовленнєвого матеріалу та оволодіння мовленнєвою діяльністю; вивчати досвід інших викладачів / вчителів у галузі навчання англійської мови і літератури, світової літератури, майже не виявляє готовності до виявлення та впровадженні інновацій</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Студент магістратури на низькому рівні володіє знаннями навчального матеріалу, майже не обізнаний із основними науково-понятійними категоріями педагогіки вищої школи, не здатний аргументовано висловити свої думки, виявляти творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді безсистемні і фрагментарні. Знає, але постійно припускається істотних помилок у відповідях на запитання про: сутність предмету педагогіки вищої освіти, її місце в системі педагогічних наук; категорії педагогіки вищої освіти і зв'язок педагогіки вищої освіти з іншими науками; загальні поняття наукової методології та її рівні; рівні наукового дослідження; принципи та методи педагогічного дослідження; вікові особливості студентської молоді; основні форми контролю, оцінки якості й результативності освітньої діяльності здобувачів вищої освіти; сутність, принципи, форми, методи організації різних напрямів виховання та самовиховання студентів; інноваційні технології у закладах вищої освіти; залежність якості та ефективності освітнього процесу у ЗВО від його змісту, організаційних форм, принципів, засобів, технологій і методів. Майже не демонструє вміння: аналізувати і застосовувати сучасні концепції, програми, завдання, зміст, принципи, методи, форми, засоби, технології ефективно організації освітнього процесу у вищій школі; вибирати та застосовувати в професійній</p>

	<p>діяльності адекватній педагогічній ситуації інструментарій сучасних інформаційних та освітніх технологій для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності; здійснювати взаємодію з іншими людьми, працювати в команді, аргументовано обстоювати власну позицію, демонструвати здатність співпрацювати з представниками різних вікових і професійних груп; соціально відповідально та свідомо застосовувати знання, уміння і навички під час практичного вирішення професійних завдань у підготовці фахівців у закладі вищої освіти; до участі в критичному діалозі, здійснення порівняльної характеристики систем української і зарубіжної вищої освіти. Майбутній фахівець майже не виявляє здатність до розуміння предметної області і професійної діяльності. Не володіє комунікативними навичками, не проявляє емпатію.</p> <p>Використовує невдало інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>Не здатен до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел не виявляє готовність до оперування нею у професійній діяльності; не генерує нові ідеї (креативність); не застосовує кращі практики в професійній діяльності; невдало приймає рішення у професійній діяльності та невідповідально ставиться до обов'язків, не мотивує людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).</p> <p>Лише епізодично здатен проводити навчальні заняття та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб здобувачів освіти; не вміє консультувати здобувачів освіти з предмета навчальної дисципліни відповідно до їх індивідуальних потреб; розробляти критерії, обирати інструменти оцінювання та здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання; обґрунтувати, спланувати, виконати науково-дослідницький проект, проаналізувати отримані результати, підготувати та оприлюднити звіт, презентацію, доповідь.</p> <p>Не здатен аналізувати навчальну діяльність студентів / учнів, прогнозувати труднощі засвоєння студентами / учнями мовного й мовленнєвого матеріалу та оволодіння мовленнєвою діяльністю; вивчати досвід інших викладачів / вчителів у галузі навчання англійської мови і літератури, світової літератури, не виявляє готовності до виявлення та впровадженні інновацій</p>
Незадовільно (35-59 FX)	<p>Магістрант фактично не володіє знаннями навчального матеріалу, не обізнаний із основними науково-понятійними категоріями педагогіки вищої школи, або застосовує їх не правильно; не здатний аргументовано висловити свої думки, не виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді безсистемні і фрагментарні або взагалі відсутні. Постійно припускається істотних помилок у відповідях на запитання про: сутність предмету педагогіки вищої освіти, її місце в системі педагогічних наук; категорії педагогіки вищої освіти і зв'язок педагогіки вищої освіти з іншими науками; загальні поняття наукової методології та її рівні; рівні наукового дослідження; принципи та методи педагогічного дослідження; вікові особливості студентської молоді; основні форми контролю, оцінки якості й результативності освітньої діяльності здобувачів вищої освіти; сутність, принципи, форми, методи організації різних напрямів виховання та самовиховання студентів; інноваційні технології у закладах вищої освіти; залежність якості та ефективності освітнього процесу у ЗВО від його змісту, організаційних форм, принципів, засобів, технологій і методів. Не демонструє, або демонструє зрідка вміння: аналізувати і застосовувати</p>

	<p>сучасні концепції, програми, завдання, зміст, принципи, методи, форми, засоби, технології ефективної організації освітнього процесу у вищій школі; вибирати та застосовувати в професійній діяльності адекватний педагогічній ситуації інструментарій сучасних інформаційних та освітніх технологій для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності; здійснювати взаємодію з іншими людьми, працювати в команді, аргументовано обстоювати власну позицію, демонструвати здатність співпрацювати з представниками різних вікових і професійних груп; соціально відповідально та свідомо застосовувати знання, уміння і навички під час практичного вирішення професійних завдань у підготовці фахівців у закладі вищої освіти; до участі в критичному діалозі, здійснення порівняльної характеристики систем української і зарубіжної вищої освіти. Відсутні навички пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел. Не здатен до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації. Пізнавальна компетентність не сформована. Показники усіх компетентностей практично відсутні; констатована наявність некоректного застосування інформаційного матеріалу.</p>
--	--

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Усне опитування, поточне тестування, виконання вправ, розв'язання педагогічних задач, індивідуальні навчально-дослідні завдання (міні-лекції, презентація, есе), екзамен.

Рекомендована література

Основна

- 1.Вища освіта України: ризики, сподівання, успіхи: монографія/ М.Б. Євтух, Л.Г. Горяна, Н.О. Терентьева, Київ, 2015. 420 с.
- 2.Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: навчальний посібник. Київ. 2017. 456 с.
- 3.Педагогіка вищої школи: навчальний посібник/ З. Рябова, І. Драч, О. Приходькіна, Н. Любченко: Ун-т менедж. Освіти НАПН України. Київ. 2017. 316 с.
4. Курлянд З. Н., Хмельюк Р. І. та ін. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. 2-е вид. перероб. і доп. Київ : Знання, 2005. 303 с.
- 5.Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. 4-е вид. перероб. та доповн. Київ : Центр навчальної літератури, 2015. 185 с.
- 6.Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи : навчальний посібник. 6-е вид. перероб. та доповн. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 396 с.
- 7.Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. 486 с.

Допоміжна

- 1.Бабанский Ю.К. Проблемы повышения зффективности педагогических исследований. Москва,1982. 91 с.
- 2.Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2009. 248 с.
- 3.Козлова О., Гребеник Т. Керівництво громадянським вихованням студентської молоді. Видавництво: Університетська книга, 2015. 188 с.
- 4.Кайдалова Л., Сабатовська-Фролкіна І., Альохіна Н., Шварп Н. Педагогіка і психологія вищої школи: навчальний посібник. Харків: НФаУ, 2019. 234 с.
- 5.Кривошея А. Психология обучения и воспитания. Гуманитарная христианская парадигма. Видавництво: Центр навч. літератури. 2021. 250 с.

6. Помогайбо В., Карапузова Н., Зімниця Є. Основи педагогічної ергономіки. Видавництво: Академія. 2012. 192 с.
7. Руденко Ю.Д. Шляхи подолання кризи сучасної педагогіки. Київ: Просвіта. 2018. 278 с.
8. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні: навчально-методичний комплекс/ Авт. укл. Т.О. Дороніна. Кривий Ріг: КДПУ, 2018. 134 с.
9. Наголяк Є. Педагогічні технології: навчальний підручник. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. 404 с.
10. Онишків З. Основи управління закладом загальної середньої освіти: навч. посібник для студентів вищих пед. навч. закладів. Київ: Навч. книга, Богдан, 2018. 192 с.
11. Тверезовська Н., Сидоренко В. Методологія педагогічного дослідження: навчальний посібник. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2017. 440 с.
12. П. Пехота О.М. Індивідуальність учителя: теорія і практика: навчальний посібник. Миколаїв : Гліон, 2011. 272 с.
12. Руденко В.М. Математичні методи в психології: підручник. Київ: Академ. видавн., 2009. 394 с.
13. Чепіль М.М. Педагогічні технології: навчальний посібник. Київ : Академ. видавн., 2012. 224 с.
14. Сластенин В.А. Професіоналізм учителя как явление педагогической культуры *Педагогическое образование и наука*. 2004. № 5. С. 4-16.
15. Фіцула М. Вступ до педагогічної професії: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Видавництво: Навчальна книга, Богдан, 2009. 168 с.
16. Хуторской А.В. Современная дидактика : учебное пособие для вузов. 4-е изд. СПб., 2016. 320 с.
17. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: учебное пособие для студентов вузов. 6-е изд. Москва: Изд. Центр «Академия», 2018. 256 с.

Інформаційні ресурси

1. [Веб-сторінка Верховної Ради України. URL: http://www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
2. Веб-сторінка Міністерства освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua
3. Веб-сторінка бібліотеки ім. Вернадського. URL: www.nbu.gov.ua
4. Веб-сторінка бібліотеки Університету Ушинського. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
5. Веб-сторінка репозитарію Університету Ушинського. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua>

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З
ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ОСВІТИ»

для здобувачів вищої освіти другого освітнього рівня (магістр)
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Укладачі:

Княжева Ірина Анатоліївна

Ноздрова Оксана Павлівна

Віллруковано з оригінал-макету
Підп. до друку 05.09.2022. Формат 60 \90\16
Папір офсетний. Друк різнографічний. Обсяг вид. арк. 1,5
Тираж 100 прим. Зак. №194
Віддруковано в копіривальному центрі «Магістр»
м.Одеса, вул.Мечнікова,36, тел. +38(063)890-82-36
Свідоцтво про реєстрацію №2670316784 від 16.02.2000 р.